

Aan:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de heer drs. R.W. Knops
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft:

reactie op Wet versterking participatie op decentraal niveau – participatieverordening -
uitdaagrecht/ Right to Challenge (R2C)

7 februari 2020

Geachte heer Knops,

Graag geven wij vanuit het landelijk Netwerk Right to Challenge een reactie op het wetsvoorstel
“versterking participatie op decentraal niveau”.

In het landelijk Netwerk Right to Challenge werken geïnteresseerden en betrokkenen samen om
(bewoners-) initiatieven te helpen en om overheden te ondersteunen en gezamenlijk kennis te
ontwikkelen rond Right to Challenge (R2C), in het Nederlands ook wel uitdaagrecht genoemd. Zo
hebben al meer dan 100 gemeenten, provincies, (bewoners-) initiatieven, waterschappen en
maatschappelijke organisaties geparticipeerd in activiteiten van en met het Netwerk (zie
www.righttochallenge.nl).

In deze reactie komen aan de orde:

- uitdaagrecht/ R2C verankeren in wetgeving
- uitdaagrecht/ R2C en de taken van het Rijk
- uitdaagrecht/ R2C bij samenwerking tussen overheden
- uitdaagrecht/ R2C en transparantie
- ervaringen met het uitdaagrecht / R2C

Elke paragraaf wordt afgesloten met een voorstel.

Uitdaagrecht/ R2C verankeren in wetgeving

In het wetsvoorstel is het uitdaagrecht/ R2C nog niet verankerd. Er wordt immers gesproken over “kunnen voorwaarden worden bepaald” waaronder ingezetenen en maatschappelijke partijen taken van besturen kunnen uitvoeren. Het voorstel is om dit te vervangen zo dat overheden voorwaarden “moeten” bepalen waaronder ingezetenen en maatschappelijke partijen taken van besturen kunnen uitvoeren.

Overheden zijn hiermee verplicht aan te geven hoe zij invulling geven aan het uitdaagrecht/ R2C, waarbij zij zelf de vrijheid houden hieraan gedetailleerd danwel op hoofdlijnen vorm te geven.

Voorstel 1

In de participatieverordeningen *moeten* voorwaarden worden bepaald waaronder ingezetenen en maatschappelijke partijen de taken van besturen kunnen uitvoeren.

Uitdaagrecht/ R2C en de taken van het Rijk

In de aangenomen moties van Ozütok c.s. (*Kamerstukken II 2017/18, 34775, nr 16*) en Segers c.s. (*Kamerstukken II 2018/19, 35 000, nr. 24.*) wordt ingegaan op Right to Challenge. De regering wordt verzocht om respectievelijk “*belemmeringen weg te nemen zodat het recht op initiatief, het right to challenge, in de praktijk gewaarborgd kan worden*” en om voor het einde van 2018 te komen met een “*uitwerking van de right-to-challengeregeling en het experiment voor recht op overname*”. De moties richten zich op een regeling over Right to Challenge in het algemeen en beperken zich niet tot provincies, waterschappen, gemeenten en BES. Ook van het Rijk wordt dus gevraagd om te komen met een regeling voor Right to Challenge.

De intentie van het Rijk om zelf ook met Right to Challenge aan de slag te gaan, komt steeds meer naar voren. Zie bijvoorbeeld Right to Challenge in het Realisatieplan Visie LNV “Op weg met nieuw perspectief” (p. 40), de energietransitie en in de ontwerp Nationale Omgevingsvisie (NOVI). In de NOVI is Right to Challenge opgenomen in hoofdstuk 5 (p. 117), waarin wordt ingegaan op de samenwerking tussen overheden, burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Tevens geeft het Rijk aan in zogenaamde “NOVI-gebieden” te willen werken met een gezamenlijk Rijk-regio programma, samen met o.a. maatschappelijke partijen.

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt dat het uitdaagrecht/ R2C aan de orde is bij de gehele overheid.

Voorstel 2:

Het Rijk werkt verder uit hoe het uitdaagrecht/ R2C vorm krijgt bij de uitvoering van een rijkstaak, al dan niet met bijbehorend budget, als initiatiefnemers denken deze taak beter en goedkoper te kunnen uitvoeren.

Uitdaagrecht/ R2C bij samenwerking tussen overheden

Op veel beleidsterreinen werken overheden grensoverschrijdend samen. Bijvoorbeeld bij het natuur- en landbouwbeleid, bij de energietransitie en bij de Wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo), in welke wet Right to Challenge is opgenomen. Het is daarom logisch om het uitdaagrecht/ R2C ook op te nemen bij o.a. intergemeentelijke samenwerking, de samenwerking tussen provincie-gemeenten-waterschap en bij gebiedsgerichte trajecten (o.a. de 'NOVI-gebieden').

Voorstel 3:

In de (model-)verordeningen en in de Memorie van Toelichting voor overheden wordt opgenomen hoe het uitdaagrecht/ R2C vorm krijgt op terreinen waar overheden met elkaar samenwerken.

Uitdaagrecht/ R2C en transparantie

In de Memorie van Toelichting van het wetsvoorstel wordt terecht aandacht besteed aan een transparante aanpak: "Het is van belang dat bij de beoordeling van die verzoeken en de beslissing om een deel van de taken van het gemeentebestuur door anderen te laten uitvoeren, zorgvuldig wordt gezien welke waarborgen daarbij moeten worden getroffen, zoals de peiling van draagvlak onder belanghebbende inwoners, de bescherming van belangen van derden en transparantie."

Transparantie blijkt in de praktijk ook al een aandachtspunt te zijn: het verloop van R2C procedures is op verschillende manieren ingericht. Het is niet altijd even helder welke stappen ondernomen moeten worden voor initiatiefnemers, omwonenden en andere belanghebbenden. Dit geldt ook voor de periodes van beoordeling en besluitvorming.

Overheden zullen een (interne) werkwijze moeten ontwikkelen die voor bewoners, belanghebbenden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en anderen wél helder is. Dit geldt vanaf de aanvang van een challenge, het verloop van de besluitvorming (inclusief te hanteren termijnen), de uitvoering van de overgedragen activiteiten tot en met de evaluatie van de bereikte resultaten.

Voorstel 4:

Neem in de modelverordeningen en de toelichting op hoe een transparante aanpak eruit kan zien.

Ervaringen met het uitdaagrecht/ R2C

In de afgelopen jaren zijn steeds meer overheden aan de slag gegaan met Right to Challenge. Sommigen hebben al enige tijd ervaring. Bij anderen is het tot op heden beperkt gebleven tot de intentie om invulling te gaan geven aan dit recht (bijvoorbeeld een motie die nog uitgewerkt moet worden, of een ambitie in een coalitieakkoord).

R2C heeft een redelijk lange tijd nodig om tot volle wasdom te komen. Bewoners en maatschappelijke initiatiefnemers moeten leren van dit recht gebruik te maken en dit geldt ook voor bestuurders en ambtenaren. Inmiddels hebben vele gemeenten, provincies, waterschappen, maatschappelijke organisaties en bewonersinitiatieven meegedaan aan de leertrajecten en bijeenkomsten van het Netwerk Right to Challenge, maar ook aan andere bijeenkomsten van bijvoorbeeld Democratie in Actie.

Het leren en gezamenlijk inrichten van het uitdaagrecht/ R2C blijft een belangrijk aandachtspunt in de komende jaren, naast het leggen van een goede juridische basis via een (model) participatieverordening.

Voorstel 5:

De Wet versterking participatie op decentraal niveau vraagt de komende jaren om gerichte ondersteuning aan overheden en aan initiatiefnemers. Het is gewenst dat het Rijk deze ondersteuning mede blijft faciliteren.

Het Netwerk Right to Challenge hoopt hiermee een bijdrage te hebben geleverd aan het wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

T. Harmsen,

coördinator Netwerk Right to Challenge

Netwerk Right to Challenge

F. Netscherlaan 2-c

2071 AZ Santpoort-Noord

www.righttochallenge.nl